

Datum: 17.6.2026

Strokovne pripombe KGZS na 2. osnutek NNON

Št. pripombe	Stran	Poglavje/ podpoglavje ... Priloga/L ist	Odstavek Ukrep/območje...	Predlog, pripomba in obrazložitev	Predlog rešitve oz. spremembe
1				Prosimo za natančno opredelitev, na koliko hektarjih (ali drži podatek o 60.000 ha) naj bi se obnova narave izvajala do leta 2030, na katerih območjih ter kdaj bodo ti podatkovni sloji oziroma podlage dostopni.	KGZS zahteva, da se številke in cilji v dokumentu dodatno uskladijo ter jasno opredelijo, kakšni so dejanski cilji, na katere površine se nanašajo in kako se med seboj povezujejo. Hkrati opozarjamo, da je nedopustno, da prostorski sloji, ki predstavljajo osnovo za načrtovanje, izvajanje in usklajevanje ukrepov, še niso dostopni. Brez jasnih prostorskih podlag ni mogoče kakovostno oceniti vplivov predlaganih ukrepov niti zagotoviti strokovno utemeljenega usklajevanja z deležniki. Zahtevamo poenoten in izvedbeno jasno opredeljen pristop, ki bo temeljil na dejanskih razmerah na terenu ter omogočal realno izvedljivost ukrepov. Načrt naj vsebuje konkretne definicije, opise in po potrebi tudi priloge, iz katerih bo jasno razvidno, kateri ukrepi so predvideni (npr. ukrepi za povečanje organske snovi v tleh), katere aktivnosti vključujejo ter na katerih prostorskih slojih oziroma območjih se bodo izvajali.
2				KGZS ni bila neposredno vključena v pripravo Nacionalnega načrta za obnovo narave (NNON) v delu, ki se nanaša na 5. člen (morski ekosistemi), zlasti na področje marikulture. Z vidika marikulture je ključno, da se pri načrtovanih ukrepih v morskem okolju upoštevajo vplivi na obstoječe dejavnosti in rabo morskega	Zahtevamo, da se nemudoma zagotovi vključitev predstavnikov sektorja marikulture v nadaljnje faze priprave in usklajevanja ukrepov, ki se nanašajo na morski prostor in izvajanje 5. člena. Predlagamo sistemsko vključitev naslednjih ukrepov v okvir upravljanja marikulture in akvakulture: <ul style="list-style-type: none"> • vzpostavitev systemskega spremljanja in obravnave

				<p>prostora ter na delovanje obstoječe infrastrukture in proizvodnih sistemov v akvakulturi. Posegi v morski prostor morajo biti načrtovani v tesnem sodelovanju z deležniki, vključenimi v marikulturo, da se preprečijo negativne posledice za proizvodnjo in dolgoročno stabilnost dejavnosti.</p>	<p>poginov klapavic zaradi ploščatega črva ter drugih naravnih plenilcev, prav tako tudi poginov rib zaradi plenilcev v akvakulturi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • omogočanje prilagoditve lokacij reje, vključno s premiki v globlje vode in stran od obale, kot ukrep za zmanjšanje pritiskov plenilcev, pri čemer morajo biti tovrstni postopki administrativno poenostavljeni in časovno učinkoviti ter ne smejo predstavljati nesorazmernih stroškov za izvajalce dejavnosti; • vzpostavitev sistema neposrednih plačil za rejo vodnih organizmov, po zgledu nekaterih drugih držav članic EU (npr. Hrvaška), ob upoštevanju ekosistemskih storitev, ki jih zagotavlja marikultura, zlasti filtracije vode in vezave ogljika s strani školjk.
3				<p>KGZS ni bila neposredno vključena v pripravo Nacionalnega načrta za obnovo narave v delu, ki se nanaša na 9. člen (povezljivost rek in poplavna območja).</p> <p>Z vidika kmetijstva in rabe podeželskega prostora je ključno, da se pri ukrepih, povezanih z zagotavljanjem rečne povezljivosti, odstranjevanjem pregrad ter urejanjem poplavnih območij, v celoti upoštevajo vplivi na kmetijska zemljišča, vodnogospodarske ureditve ter delovanje obstoječih odvodnih in namakalnih sistemov. Takšni posegi lahko pomembno vplivajo na rabo prostora in kmetijsko pridelavo, zato morajo biti načrtovani premišljeno in v tesnem sodelovanju z lastniki zemljišč ter drugimi prizadetimi deležniki.</p>	<p>Zahtevamo, da se nemudoma zagotovi vključitev predstavnikov kmetijskega sektorja v nadaljnje faze priprave in usklajevanja ukrepov v okviru 9. člena, da se preprečijo nenamerne negativne posledice za kmetijstvo ter zagotovi usklajen in prostorsko uravnotežen pristop upravljanja voda in kmetijskega prostora.</p>
4	7	2 Povzetek Nacionalnega načrta za obnovo narave	Kmetijski ekosistemi	<p>»Ukrepi vključujejo spodbujanje praks, ki povečujejo organske snovi v tleh, izboljšujejo stanje ptic kmetijske krajine, povečujejo delež kmetijskih zemljišč z visokoraznovrstnimi krajinskimi značilnostmi (npr. kolobarjenje, zmanjšanje rabe pesticidov, mineralnih gnojil). Tovrstni ukrepi hkrati povečujejo rodovitnost tal in zmanjšujejo emisije toplogrednih plinov.«</p> <p>Zapis je nekoliko nejasen, saj navedeni ukrepi v</p>	<p>Predlagamo naslednje: Ukrepi vključujejo spodbujanje kmetijskih praks, ki povečujejo organske snovi v tleh (npr. kolobarjenje, zmanjšanje rabe pesticidov, mineralnih gnojil, ...). Tovrstni ukrepi hkrati povečujejo rodovitnost tal in zmanjšujejo emisije toplogrednih plinov.</p>

				oklepaju ne predstavljajo vseh navedenih vsebin oziroma učinkov. Predlagamo jasnejšo opredelitev, na katere cilje se posamezni ukrepi nanašajo.	
5	11	4 Prispevki k krovnim ciljem Uredbe o obnovi narave (DEL A)	4.1 Površine kopnega in morja pod ukrepi obnove do 2030	»Zadnja usklajevanja površin travniških habitatov še potekajo in bodo zaključena v juniju 2026. V tem delu NNON bo podana le skupna površina, ki bo seštevek, brez prekrivanj med površinami, ki so že podane v spodnjih poglavjih in površinami, ki so še v usklajevanju.«	Ali so za površine, ki so predmet usklajevanja, že določene okvirne lokacije oziroma vsaj osnovna prostorska opredelitev?
6	11	4 Prispevki k krovnim ciljem Uredbe o obnovi narave (DEL A)	4.1 Površine kopnega in morja pod ukrepi obnove do 2030	»Skupna površina kopnega pod ukrepi obnove: 4.100,35 km ² (20,23% Slovenije): <ul style="list-style-type: none"> • PUN ukrepi: 3.576,58 km² • Urbani ekosistemi: 142,09 km² • Opraševalci: 298,68 km² • Kmetijski ukrepi izven Nature 2000: 83 km².« 	Ali je predvideno, da bo 30.000 ha namenjenih ukrepom za opraševalce? Glede na to, da se površine ne prekrivajo, gre po našem razumevanju za dodatne površine poleg že določenih PUN površin. Enako velja za 8.300 ha dodatnih površin izven Nature 2000, ki so prav tako predvidene v okviru ukrepov. Prosimo za pojasnilo, kako so te površine prostorsko in vsebinsko usklajene ter kako so vključene v skupen obseg ukrepov.
7	12	5 Splošni doprinosi, sinergije in finančne informacije	5.1 Sinergije med ukrepi NNON in blaženjem podnebnih sprememb	»Obnova narave ne izboljšuje le biotske raznovrstnosti, temveč pomembno prispeva k blaženju in prilagajanju na podnebne spremembe ter doseganju podnebne nevtralnosti do leta 2045.«	Če bo kot enakovreden cilj upoštevana tudi samooskrba s hrano in njena pridelava v Sloveniji, je mogoče zagotoviti uravnotežen pristop. V nasprotnem primeru se lahko zgodi, da bi z izrazitim poudarkom na varovanju narave zmanjšali domačo pridelavo hrane in povečali odvisnost od uvoza iz območij, kjer so okoljski vplivi pridelave lahko celo večji kot v primeru ohranjanja proizvodnje v domačem prostoru. Zato je treba pri načrtovanju ukrepov zagotoviti usklajenost okoljskih ciljev s cilji prehranske varnosti in trajnostne lokalne pridelave.
8	12	5 Splošni doprinosi, sinergije in finančne informacije	5.1.4 Kmetijski ukrepi	»Kmetijski ukrepi povečujejo ponore ogljika in odpornost pridelave. Ključni pristopi so: <ul style="list-style-type: none"> • povečanje organske snovi v tleh, • ekstenzivna raba in kolobarjenje, • zmanjšanje gnojil in pesticidov.« <p>S predlagano usmeritvijo v ekstenziviranje kmetijske pridelave ter zmanjševanje rabe gnojil in pesticidov se ne moremo strinjati. Ob zmanjševanju obsega kmetijskih zemljišč in</p>	Predlagamo, da se namesto splošnega zmanjševanja rabe gnojil in fitofarmaceutskih sredstev poudari njihova učinkovita, strokovno utemeljena in trajnostna raba. Ukrepi naj bodo usmerjeni v optimizacijo rabe vhodov na podlagi strokovnih priporočil, uvajanje sodobnih tehnologij ter izboljšanje učinkovitosti pridelave, s čimer je mogoče hkrati zmanjševati vplive na okolje, ohranjati produktivnost kmetijske pridelave ter krepiti prehransko samooskrbo Slovenije.

				<p>naraščajočih potrebah po hrani je treba naravovarstvene cilje uravnotežiti s cilji prehranske samooskrbe, produktivnosti in konkurenčnosti kmetijstva.</p> <p>Pri travinju lahko ekstenzivna raba, zlasti poznejša košnja, pomembno zmanjša količino in kakovost krme, saj se znižata njena energijska in beljakovinska vrednost. Predlagamo, da se ukrepi ustrezno utemeljijo ter jasno opredeli njihov vpliv na kmetijsko proizvodnjo in prehransko varnost.</p>	
9	12	5 Splošni doprinosi, sinergije in finančne informacije	5.1.4 Kmetijski ukrepi	<p>»Kmetijski ukrepi povečujejo ponore ogljika in odpornost pridelave. Ključni pristopi so:</p> <ul style="list-style-type: none"> • povečanje organske snovi v tleh, • ekstenzivna raba in kolobarjenje, • zmanjšanje gnojil in pesticidov.« <p>V kakšnem kontekstu je mišljena ekstenzivnost kot ponor ogljika na trajnem travinju? V praksi se namreč največje povečanje skladiščenja ogljika pogosto pojavlja na zaraščajočih se površinah, kar pa je v nasprotju z večino ciljev kmetijske politike, ki vključujejo ohranjanje obdelanih kmetijskih zemljišč, proizvodno funkcijo ter preprečevanje zaraščanja.</p>	<p>Predlagamo, da se ekstenzivna raba izvaja le na določenem deležu posameznega GERK-a, preostali del površine pa se upravlja na način, ki omogoča zgodnejšo košnjo in zagotavljanje ustrezne kakovosti krme (prostovoljna odločitev). Pri tem predlagamo, da je v ukrep ohranjanja pestrosti vključen le del GERK-a, upravičenost do plačila pa se prizna za celoten GERK. Takšen pristop bi omogočil doseganje naravovarstvenih ciljev ob hkratnem ohranjanju ekonomsko vzdržne živinorejske pridelave.</p> <p>Paša naj bo vezana na čas zadrževanja in omejeno število glav na posamezni površini/ čredinki, ni potrebe, da je začetek paše vezan na datum, saj paša vedno mozaično poteka več dni po GERKu.</p>
10	13	5.2 Sinergije z nevtralnostjo degradacije tal		<p>»Nevtralnost degradacije tal pomeni, da se izgube funkcij in kakovosti tal zaradi človekovih dejavnosti ali podnebnih sprememb izravnavajo z ukrepi preprečevanja in obnove. Cilj je dolgoročno ohranjanje ali izboljšanje rodovitnosti, zadrževanja vode, biotske raznovrstnosti ter kroženja hranil in ogljika. Ukrepi NNON so zasnovani celostno, saj hkrati preprečujejo nadaljnjo degradacijo in omogočajo obnovo že prizadetih območij ter prispevajo tudi k podnebnih in ekosistemskim ciljem.«</p>	<p>KGZS poudarja, da se zavzemamo za trajnostno kmetijstvo, ki poleg okoljske funkcije ohranja tudi svojo proizvodno vlogo. Trajnostni pristopi v kmetijstvu morajo zato zagotavljati ravnovesje med varovanjem naravnih virov in ohranjanjem sposobnosti kmetijske proizvodnje ter prehranske varnosti.</p>
11	14	5.2 Sinergije z nevtralnostjo	5.2.4 Prosto tekoče reke	<p>Ni jasno opredeljeno, kdo je pristojen za vzdrževanje vegetacije na brežinah na zemljiščih v lasti Republike Slovenije. Predlagamo, da se pristojnosti za upravljanje in vzdrževanje teh</p>	<p>Predlagamo naslednje:</p> <p>V primeru, da zakupnik zaradi narave ukrepa ali predpisanih omejitev dela površine ne more uporabljati za kmetijsko dejavnost (npr. brežine, varovalni pasovi ipd.), vzdrževanje</p>

		stjo degradacije tal		površin jasno določijo, zlasti v primerih, ko gre za zemljišča v zakupu.	vegetacije ne more bremeniti zakupnika. V takšnih primerih gre za omejitev rabe, zato predlagamo, da se ustrezno opredeli odgovorni upravljavec teh površin ter temu primerno prilagodi tudi višina zakupnine oziroma nadomestila za uporabo zemljišča. Take izgubljene površine naj se nadomesti z drugimi oz. poveča na drugi strani, če je prostorsko mogoče in ki niso predmet varovanja.
12	14	5.2 Sinergije z nevtralno stjo degradacije tal	5.2.5 Kmetijski ukrepi	Ni jasno, na katere rabe tal se nanaša navedba, da so kmetijski ukrepi usmerjeni v aktivno obnovo tal (npr. njive, trajni nasadi, travinje). To je treba natančno definirati, saj se ukrepi in tehnološke možnosti med posameznimi rabami bistveno razlikujejo. Posebej opozarjamo, da bi bilo treba jasno opredeliti tudi, katere aktivnosti so dovoljene v okviru posameznih ukrepov. Na primer, zeleno gnojenje travnikov lahko v praksi pomeni mulčenje, ki pa je v okviru trenutnih KOPOP operacij pogosto opredeljeno kot nedovoljena obdelava.	Predlagamo, da se uskladijo definicije ukrepov in dovoljenih praks, da ne prihaja do vsebinskih nasprotij in nejasnosti pri izvajanju.
13	16	5.4 Sinergije z drugimi sektorskimi politikami	5.4.1 Vključevanje scenarijev podnebnih sprememb v načrtovanje tipov in lokacij ukrepov obnove (Ekološka odpornost)		V tem okviru predlagamo okrepitev Javnih služb na področju rastlinske pridelave in živinoreje, zlasti na področju razvoja in prenosa tehnologij pridelave. S tem bi se okrepila strokovna podpora kmetijskim gospodarstvom ter omogočilo učinkovitejše uvajanje sodobnih, v praksi preverjenih tehnoloških rešitev, ki prispevajo k večji prilagodljivosti, konkurenčnosti in trajnostni usmerjenosti kmetijstva.
14	16	5.4 Sinergije z drugimi sektorskimi politikami	5.4.1 Vključevanje scenarijev podnebnih sprememb v načrtovanje tipov in	»Dober primer načrtnega in prostorsko opredeljenega načrtovanja je sistem gozdnogospodarskega in lovsko upravljavskega načrtovanja, ki zagotavlja ekosistemski pristop pri upravljanju z gozdom.« Primer prostorsko načrtovanega upravljanja je	Predlagamo, da se razmerje med obema sistemoma ter njun prispevek k ekosistemskemu upravljanju prostora natančneje opredeli. Ob tem poudarjamo, da zgolj obstoj načrtov ne zagotavlja njihovega učinkovitega izvajanja. Kljub lovsko upravljavskim načrtom se v praksi pogosto pojavljajo odstopanja, zlasti v

			lokacij ukrepov obnove (Podnebne spremembe)	gozdnogospodarsko načrtovanje, ki ga izvaja Zavod za gozdove Slovenije in temelji na sonaravnem ter večnamenskem upravljanju gozdov. Lovsko upravljavsko načrtovanje je prav tako prostorsko zasnovano, vendar predstavlja ločen sistem upravljanja z divjadjo, ki je z gozdnogospodarskim načrtovanjem povezan, ne pa enoten.	smislu nezadostnega odstrela in posledične preobremenjenosti okolja z divjadjo. To povzroča škodo na kmetijskih površinah in v gozdovih, med drugim močno objedanje mladih dreves ter poškodbe lubja, kar dolgoročno prispeva tudi k zmanjševanju biotske raznovrstnosti.
15	17	5.4 Sinergije z drugimi sektorski mi politikami	5.4.2 Vključevanje sinergij med ukrepi obnove in zmanjševanj em vplivov podnebnih sprememb na naravo, naravne nesreče in v podporo prilagajanju	» Zajemanje in shranjevanje ogljika: Sonaravni gozdovi, z rastišču prilagojeno zgradbo in drevesno sestavo in trajnostnim upravljanjem, travišča in šotišča delujejo kot pomembni ponori ogljika. S tem neposredno prispevajo k doseganju ciljev podnebne nevtralnosti in zmanjšanju neto emisij toplogrednih plinov.«	V navedbi so njive kot pomemben ponor ogljika izpuščene. Kmetijska tla, zlasti njivske površine, lahko z ustreznimi praksami (npr. povečevanje vsebnosti organske snovi v tleh) pomembno prispevajo k vezavi ogljika v tleh, kjer je ta praviloma stabilnejši kot v nadzemni biomasi gozdov, ki je bolj izpostavljena naravnim motnjam (npr. ujmam, požarom ali vetrolomom), ob katerih lahko pride do hitre sprostitve večjih količin ogljika.
16	18	5.4 Sinergije z drugimi sektorski mi politikami	5.4.3 Vključevanje sinergij z nacionalnimi strategijami za prilagajanje in odpornost	»Ukrepi obnove v urbanih območjih, z zagotavljanjem obstoječih zelenih površin in njihovim prihodnjim povečanjem, bodo prispevali k boljši zeleni infrastrukturi, zmanjšanju toplotnih otokov ter večjemu zadrževanju padavinske vode.«	V zvezi z navedenim stališčem predlagamo pojasnilo njegove skladnosti z aktualnimi prostorskimi trendi intenzivne pozidave nepozidanih zemljišč v Ljubljani.
17	18	5.4 Sinergije z drugimi sektorski mi politikami	5.4.4 Pregled sinergij med Nacionalnim načrtom za obnovo narave in Nacionalnim energetskega načrtom in	» Naravni ponori ogljika: Obnova gozdov, šotišč in travišč povečuje sposobnost ekosistemov za zajemanje in shranjevanje ogljika, kar neposredno podpira cilje podnebne nevtralnosti iz energetskega in podnebnega načrta.«	Predlagamo naslednje: Naravni ponori ogljika: Obnova gozdov, kmetijskih zemljišč (njiv in travišč) ter šotišč povečuje sposobnost ekosistemov za zajemanje in shranjevanje ogljika, kar neposredno podpira cilje podnebne nevtralnosti iz energetskega in podnebnega načrta.

			podnebnim načrtom (Naravni ponori ogljika)		
18	19	5.4 Sinergije z drugimi sektorski mi politikami	5.4.4 Pregled sinergij med Nacionalnim načrtom za obnovo narave in Nacionalnim energetskega načrtom in podnebnim načrtom (Finančna in strateška povezanost)	Ali je predvideno, da se financiranje zagotavlja izključno iz že obstoječih virov? Takšen pristop po našem mnenju ni vzdržen, saj ne omogoča realnega obsega izvajanja predvidenih ukrepov in lahko vodi v njihovo omejeno ali zgolj delno izvedbo.	Predlagamo, da se za izvajanje predvidenih ukrepov zagotovi dodatne in stabilne finančne vire, ne zgolj preusmeritev sredstev iz obstoječih programov. Financiranje naj bo zasnovano tako, da bo omogočalo celovito in dolgoročno izvajanje ukrepov, vključno z možnostjo kombiniranja različnih virov (nacionalna sredstva, evropska sredstva ter drugi namenski viri), s čimer se zagotovi njihova izvedljivost in kontinuiteta.
19	20	5.4 Sinergije z drugimi sektorski mi politikami	5.4.5 Pregled sinergij z Strateškim načrtom Skupne kmetijske politike (SN SKP)	Testiranje naravovarstvenih ukrepov na zavarovanih območjih	Predlagamo večjo promocijo in okrepitev spodbud za prijavo, saj je bil do sedaj objavljen le en razpis, na katerega sta bili oddani zgolj dve vlogi, kar kaže na trenutno nizko stopnjo interesa.
20	22	5.5 Povzetek finančnih informacij	5.5.1 Ocenjene finančne potrebe za izvedbo Nacionalnega načrta za obnovo narave	»Ocenjuje se da bo potrebno zagotoviti približno 70 milijonov EUR/letno za izvedbo NNON v celoti: - 12 milijonov EUR/letno za kmetijske ukrepe preko SN SKP; - 17 milijonov EUR/letno iz kohezijskih sredstev za prioritete projekte PUN.« Ob tem izražamo zadržek, saj so že obstoječa sredstva SKP in kohezijske politike omejena in namenjena širokemu naboru razvojnih prioritet.	Zahtevamo pojasnilo, kje so predvidena dodatna sredstva, neposredno namenjena za izvajanje ukrepov v okviru NNON, ter kako je zagotovljena njihova dolgoročna finančna vzdržnost, zlasti glede na predvideno zmanjševanje sredstev v naslednjem programskem obdobju in kako je ta ocena skladna z navedenimi finančnimi okvirji.

21	22	5.5 Povzetek finančnih informacij	5.5.1 Ocenjene finančne potrebe za izvedbo Nacionalneg a načrta za obnovo narave	»Ocenjuje se da bo potrebno zagotoviti približno 70 milijonov EUR/letno za izvedbo NNON v celoti: -1,5 milijona EUR/letno za monitoring opraševalcev.«	Ali je predvideni znesek namenjen izključno monitoringu? V tem primeru prosimo za pojasnilo, kje so zagotovljena sredstva za dejansko izvajanje ukrepov, ki bodo morali potekati na približno 30.000 ha. Prav tako ni jasno, ali in kje so v finančni konstrukciji zajeti stroški ukrepov za kmetijske in gozdne ptice ter različne habitatne tipe.
22	22	5.5 Povzetek finančnih informacij	5.5.1 Ocenjene finančne potrebe za izvedbo Nacionalneg a načrta za obnovo narave	V primeru prenosa določenih ukrepov izven območij Natura 2000 (habitatni tipi) bi se moral povečati obseg upravičenega črpanja sredstev.	Predlagamo možnost povečanja razpoložljivih sredstev v primeru prenosa ukrepov izven območij Natura 2000.
23	22	5.5 Povzetek finančnih informacij	5.5.1 Ocenjene finančne potrebe za izvedbo Nacionalneg a načrta za obnovo narave	Predviden obseg financiranja v višini 10 milijonov EUR letno EU projekti	Predlagamo vzpostavitev namenskega sklada oziroma mehanizma za sofinanciranje priprave projektnih predlogov, s katerim bi se vsaj delno pokrili stroški priprave projektnih vlog. S tem bi se zmanjšalo finančno tveganje prijaviteljev v primerih, ko projekt ni izbran za sofinanciranje, ter spodbudilo kakovostnejšo in strokovno ustrezno pripravo projektnih predlogov.
24	23	5.5 Povzetek finančnih informacij	5.5.5 Pričakovani načini sofinanciranj a z finančnimi instrumenti Evropske Unije	»Pričakuje se specifično in izdatno sofinanciranje s finančnimi instrumenti Evropske Unije: 12 milijonov EUR letno SKP, 10,6 milijona EUR letno kohezijskih sredstev.« Predlagamo pojasnilo, kateri finančni instrumenti so predvideni in ali gre za dodatne instrumente glede na že prej navedene ali zgolj za njihovo ponovitev. Prav tako nas zanima, ali se navedene finančne vrednosti med seboj seštevajo ali gre za podvajanje istih sredstev.	Predlagamo pojasnilo, ali bo Sklad za obnovo narave v obdobju izvajanja NNON že obstoječ oziroma operativen instrument ali gre za novo predvideno finančno strukturo, ki se bo šele vzpostavila v okviru tega obdobja.
25	23-24	5.5.6 Škodljive	5.5.6.1 Ocena	»Slovenija izplačuje subvencije za fosilna goriva in druge podpore, ki bi jih bilo treba reformirati ob	KGZS predlaga, da se odstavek v zvezi z obdavčitvijo in rabo kmetijskih inputov ter energentov strokovno preverijo in

		subvencije	škodljivih subvencij, ki vplivajo na doseganje ciljev NNON	<p>hkratnem zagotavljanju varnosti oskrbe s hrano in energijo ter omilitvi negativnih socialnih učinkov. Okoljsko škodljive subvencije so bile prepoznane v kmetijstvu, gozdarstvu in ribištvu, v dejavnosti oskrbe z električno energijo, zemeljskim plinom, paro in klimatskimi napravami, v cestnem prometu in skladiščenju ter v storitvenih dejavnostih. Primeri takih subvencij vključujejo znižano stopnjo DDV za gnojila in pesticide (tudi za nekatere intenzivne oblike kmetijstva na območjih, ki zahtevajo ekstenzivno rabo (npr. Kras)), olajšavo pri trošarinskem davku za energijo za podjetja v kmetijstvu in gozdarstvu za dizelsko gorivo, povračilo trošarine za dizel, uporabljen v tovorni in drugih kategorijah potniškega prometa, ter shemo vračil za energetske intenzivne industrije pod določenimi pogoji.«</p> <p>V zvezi z mehanizmom ugodnejše cene kmetijskega goriva predlagamo, da se vsebina ustrezno umesti v ločeno podpoglavje. Povračila trošarin za kmetijsko rabo goriva v sedanji obliki namreč niso več sistemsko urejena, temveč gre za mehanizem delno subvencionirane oziroma nižje cene goriva za kmetijsko rabo. Dostop do ugodnejše cene ni univerzalen, temveč je odvisen od obsega kmetijskega gospodarstva. Normativna poraba goriva v kmetijstvu, ki predstavlja osnovo za upravičenost do nižje cene kmetijskega goriva, je določena v višini približno 540 litrov letno, kar zadošča za okvirno 2,7 ha njiv, trajnih travnikov ali ekstenzivnih sadovnjakov oziroma približno 1,29 ha trajnih nasadov, skladno s Pravilnikom o kriterijih za določitev normativne porabe goriva za kmetijstvo, postopku dodelitve in dostopu do informacijskega sistema davčnega organa za prodajo goriva za kmetijstvo.</p>	<p>terminološko uskladijo z veljavno zakonodajo.</p> <p>Pesticidi v Sloveniji niso obravnavani po znižani stopnji DDV, prav tako povračila trošarin za dizelsko gorivo v sedanji ureditvi niso več sistemsko zagotovljena v preteklem obsegu, zato je treba navedbe ustrezno posodobiti in uskladiti z aktualnim pravnim okvirom.</p>
26	24	5.5.6	5.5.6.1	»Hkrati se je zmanjšala tudi poraba na hektar	Predlagamo razčlenitev povprečne porabe na travinje, njive

		Škodljive subvencije	Ocena škodljivih subvencij, ki vplivajo na doseganje ciljev NNON	obdelovalnih zemljišč, na katerih se uporabljajo FFS: povprečna poraba se je med obdobjema 2000–2009 in 2010–2020 zmanjšala z 6,7 kg na 5,4 kg aktivne snovi na hektar, leta 2021 pa je znašala 4,5 kg na hektar, kar predstavlja najnižjo vrednost v obdobju spremljanja.«	ter intenzivne sadovnjake in vinograde. Skupna vrednost 5,4 kg aktivne snovi na hektar je namreč zavajajoča, saj ne odraža dejanske rabe po posameznih rabi zemljišč, kjer so razlike bistvene, zlasti med travinjem, njivami in intenzivnimi trajni nasadi. Predlagamo, da je zmanjševanje uporabe mineralnih gnojil in fitofarmaceutskih sredstev treba obravnavati tudi v kontekstu naraščajočega deleža ekološko certificiranih kmetij.
27	24	5.5.6 Škodljive subvencije	5.5.6.1 Ocena škodljivih subvencij, ki vplivajo na doseganje ciljev NNON	»Ti trendi so povezani z uvajanjem novih kmetijskih praks, izboljšanjem znanja in tehnologij, ki povečujejo učinkovitost rabe hranil, ter z ekonomskimi dejavniki, kot so gibanje cen mineralnih gnojil in kmetijskih pridelkov.« Treba je dodati, da je k zmanjšanju uporabe mineralnih gnojil pomembno prispevalo tudi izboljšano skladiščenje, ravnanje in uporaba organskih gnojil, kar je v veliki meri posledica zahtev Nitratne direktive.	Predlagamo naslednje:Ti trendi so povezani z uvajanjem novih kmetijskih praks, izboljšanjem znanja in tehnologij, ki povečujejo učinkovitost rabe hranil, ter z ekonomskimi dejavniki, kot so gibanje cen mineralnih gnojil in kmetijskih pridelkov. Poleg tega je k zmanjšanju uporabe mineralnih gnojil pomembno prispevalo tudi izboljšano skladiščenje, ravnanje in uporaba organskih gnojil.
28	25	6. Spremljanje stanja, merjenje učinkovitosti in prenova ukrepov	6.1 Opis spremljanja stanja in trendov habitatov ter kvalitete in trendov habitatov vrst (relevantnih za obnovo – člena 4 in 5)	»Poleg že omenjenih kazalnikov je vredno omeniti tudi, da se bo znotraj izvajanja NNON spremljalo tudi številne kazalnike, pomembne iz vidika prilagajanja na podnebne spremembe, med drugim: - površina obnovljenih poplavnih ravníc, ...« KGZS poudarja, da izvajanje predvidenih ukrepov ne sme potekati na račun najboljših kmetijskih zemljišč, saj je njihovo ohranjanje ključno za zagotavljanje prehranske varnosti, samooskrbe in kmetijske proizvodnje v Sloveniji.	Prosimo za jasno opredelitev, ali gre za obnovo obstoječih oziroma zgodovinskih poplavnih ravníc ali za vzpostavljanje novih poplavnih ravníc. V primeru vzpostavljanja novih poplavnih ravníc je treba posebej oceniti vplive na kmetijska zemljišča, opredeliti lokacije posegov ter zagotoviti ustrezna odškodninska nadomestila in sanacijske ukrepe za ohranjanje pridelovalnega potenciala tal. Ne glede na vrsto ukrepa je treba zagotoviti ustrezne sanacijske ukrepe, ki bodo omogočali ohranjanje rodovitnosti tal, njihove biološke aktivnosti ter dolgoročno varnost in kakovost pridelave hrane. Pri načrtovanju ukrepov je treba posebno pozornost nameniti varovanju najboljših kmetijskih zemljišč, saj je njihovo ohranjanje ključno za prehransko varnost in samooskrbo Slovenije.
29	26	6.3 Pristop k prenovi ukrepov		Predlagamo, da se večletne obveznosti v okviru ukrepov prilagodijo na način, ki bo povečal njihovo sprejemljivost med kmeti in spodbudil večje vključevanje. Sedanja ureditev lahko namreč predstavlja pomembno oviro za vstop v ukrepe.	V tem okviru predlagamo naslednje: uvedbo poskusnega obdobja (npr. 1–2 leti), v katerem bi se kmet lahko seznanil z zahtevami ukrepa, nato pa bi se na podlagi lastne odločitve vključil v nadaljnje večletno obdobje izvajanja. Predlagamo, da se pri večletnih obveznostih predvidi postopno letno povečanje finančnega nadomestila

					<p>v primeru nadaljevanja ukrepa, kar bi predstavljalo dodatno spodbudo za dolgoročno sodelovanje ter prispevalo k stabilnosti in trajnosti izvajanja (npr. HAB: 1. leto 312 €/ha, v naslednjih letih 312 + x €/ha).</p> <p>Ob tem poudarjamo, da je pri prenovi ukrepov ključno sistematično vključevanje strokovnjakov posameznih kmetijskih panog (npr. sadjarstva, poljedelstva, vinogradništva, zelenjadarstva, hmeljarstva, oljkarstva, drobnice, idr.), saj lahko le tako zagotovimo strokovno utemeljene, izvedljive in v praksi učinkovite ukrepe.</p>
30	27	6.4 Zagotavljanje stalnih, dolgotrajnih in vzdržnih učinkov ukrepov obnove		Trenutni ukrepi v NNON in novi ukrepi	<p>Predlagamo, da se v okviru dokumenta NNON jasno in pregledno navedejo tako trenutno veljavni ukrepi kot tudi tisti (novi), ki so načrtovani za izvajanje v tem obdobju. Ukrepi naj bodo predstavljeni v enotni in strukturirani obliki.</p>
31	33	7.1 Obnova kopenskih, obalnih in sladkovodnih ekosistemov (4.člen)	7.1.3.3 Derogacije po členu 4(5)	<p>Nastajajo sukcesijske faze delno zaraščenih kmetijskih površin</p> <p>Upravljavca (kmet) takšnih površin praviloma ne bo želel odkupiti oziroma vzeti v zakup, zlasti če gre za zemljišča v lasti Republike Slovenije, saj je njegova osnovna dejavnost pridelava hrane, ne pa izključno vzdrževanje prostora.</p>	<p>Predlagamo, da se jasno opredeli, da kmet ni primarno izvajalec vzdrževalnih (npr. sanacijskih) del, temveč v prvi vrsti pridelovalec hrane, zato morajo biti ukrepi zasnovani tako, da ne preusmerjajo kmetijske dejavnosti zgolj v funkcijo upravljanja in vzdrževanja prostora.</p>
32	33	7.1 Obnova kopenskih, obalnih in sladkovodnih ekosistemov (4.člen)	7.1.3.3 Derogacije po členu 4(5)	Mokrotni habitatni tipi	<p>Glede na specifičnost mokrotnih habitatnih tipov predlagamo, da se njihovo upravljanje prvenstveno obravnava v okviru najbolj varovanih območij, kot so zavarovana območja oziroma krajinski parki, kjer je vzpostavljen prilagojen režim upravljanja. Gre za površine, ki zaradi svojih ekoloških značilnosti pogosto zahtevajo specifične, v določenih primerih tudi sanacijske ukrepe, in niso primerne za intenzivno kmetijsko rabo, temveč za usmerjeno naravovarstveno upravljanje z jasno definiranimi cilji.</p>

					Ob tem je treba posebej poudariti, da so nekatera območja, kot so Jovsi, del omrežja Natura 2000, kjer je ohranitveno stanje habitatov neposredno odvisno od nadaljevanja ekstenzivne oziroma prilagojene kmetijske rabe. Na teh območjih kmetijska dejavnost ni izključena, temveč predstavlja ključen upravljavski ukrep za ohranjanje ciljnih habitatnih tipov in vrst. Zato je treba ukrepe načrtovati tako, da omogočajo prilagojeno in aktivno rabo zemljišč, ne pa njenega izključevanja ali preusmerjanja v režime, ki bi lahko vodili v poslabšanje ohranitvenega stanja.
33	34	7.1 Obnova kopenskih , obalnih in sladkovod nih ekosistem ov (4.člen)	7.1.3.3 Derogacije po členu 4(5)	Slovenija namerava izvesti ukrepe za ponovne vzpostavitve obalnih, traviščnih, mokriščnih in gozdnih habitatnih tipov	<p>Predlagamo pojasnilo, ali bo v okviru predvidenih ukrepov potrebna tudi sprememba obstoječe rabe tal v prvotno stanje oziroma v habitatni tip, ki je bil na tem območju prisoten predhodno in ga želimo ponovno vzpostaviti? Kot primer izpostavljamo območje Sečoveljskih solin, kjer je vinograd, vzpostavljen pred več kot 20 leti, po novem pravilniku Krajinskega parka uvrščen v cono 3, v kateri je prepovedana uporaba vseh agrokemičnih sredstev za varstvo in gojenje rastlin, hkrati pa se ohranjajo ekstenzivne travniške površine. V takšnih pogojih je vinogradniška raba praktično onemogočena, kar v praksi pomeni opustitev obstoječe dejavnosti.</p> <p>Zahtevamo, da je v takšnih primerih predvidena tudi zagotovitev nadomestnih kmetijskih zemljišč oziroma ustrezno nadomestilo za omejitev rabe. Menimo, da ni ustrezno, da se dolgotrajno vzpostavljene kmetijske rabe omejujejo ali ukinjajo brez ustreznega nadomestila in brez systemske rešitve za nadaljevanje kmetijske dejavnosti na nadomestnih površinah.</p> <p>Predlagamo, da se prostorsko natančno opredeli, na katerih območjih se ukrepi izvajajo, saj je le tako mogoče govoriti o ciljno usmerjeni obnovi na specifičnih površinah.</p>
34	37	7.1 Obnova kopenskih , obalnih in sladkovod	7.1.3.6 VODE	Hidrografska mreža Določiti odseke prosto tekočih rek	<p>Predlagamo uskladitev hidrografske mreže z dejanskim stanjem v naravi ter posledično prilagoditev pravil izvajanja ukrepov Skupne kmetijske politike.</p> <p>Posebej izpostavljamo dve ključni problematični področji, kjer je uskladitev nujno potrebna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Osuševalni jarki, ki so v evidencah vodeni kot vode

		nih ekosistemov (4.člen)			<p>2. reda, bi morali biti ustrezno prekategorizirani glede na njihovo dejansko funkcijo v prostoru, saj gre v naravi za osuševalne jarke. S tem bi se lahko ustrezno prilagodila tudi širina varovalnega pasu z 5 na 3 metre, skladno z Uredbo o pravilih pogojenosti.</p> <p>2. Neaktivne oziroma suhe vodotoke, ki v naravi ne obstajajo več ali vsebujejo vodo le izjemoma, bi bilo treba izločiti iz uradnih evidenc. Zgolj navodilo, da se pri vlogah "ne upošteva", ni ustrezno, saj ne odpravlja pravne in izvedbene negotovosti, temveč jo dodatno povečuje.</p> <p>Zato predlagamo sistemsko uskladitev evidenc z dejanskim stanjem na terenu, ki bo zagotovila pravno jasnost in učinkovitejše izvajanje ukrepov SKP.</p>
35	36	7.1 Obnova kopenskih, obalnih in sladkovodnih ekosistemov (4.člen)	7.1.3.6 Zapiranje vrzeli v znanju	»Površina habitatnih tipov travnikov in pašnikov v državi je preobsežna, da bi jo bilo mogoče v celoti spremljati z metodo terenskega kartiranja habitatnih tipov. Slovenija zato aktivno razvija metode daljinskega zaznavanja izkoriščajoč podatke programa Copernicus in druge podatke daljinskega zaznavanja. Razvoj poteka v smeri prepoznavanja posameznih habitatnih tipov ter izboljšanja detekcije rabe travišč (košnje, paše, zaraščanja).«	KGZS opozarja na negativne izkušnje z uporabo daljinskega zaznavanja na območju Goričkega, kjer so bili zaznani primeri napačne interpretacije dejanskega stanja travišč. Zato predlagamo, da se poudari potreba po rednem preverjanju rezultatov daljinskega zaznavanja s terenskimi pregledi.
36	37	7.1 Obnova kopenskih, obalnih in sladkovodnih ekosistemov (4.člen)	7.1.5 Ukrepi za preprečevanje večjega poslabšanja	<p>Stanje obnovitvenih ukrepov spremljajo inšpekcija in pristojne strokovne službe</p> <p>Sistem nadzora nad izvajanjem ukrepov obnove narave naj se ustrezno okrepi, saj obstoječe inšpekcijske službe že sedaj težko zagotavljajo sprotno spremljanje kršitev in se praviloma odzivajo predvsem na podlagi prijav. V takšnih razmerah je vprašljiva tudi učinkovitost nadzora nad izvajanjem ukrepov obnove.</p>	Predlagamo, da se za spremljanje in usmerjanje izvajanja ukrepov vzpostavi ali okrepi strokovna služba, ki bi poleg nadzorne funkcije opravljala tudi svetovalno vlogo ter zagotavljala usmerjanje upravljanja in vzdrževanja obnovljenih površin. To bi lahko vključevalo okrepljeno vlogo naravovarstvenih nadzornikov, s čimer bi se zagotovil bolj učinkovit, preventiven in strokovno podprt sistem izvajanja ukrepov.
37	58	7.5 Raznovrstnost in populacije opraševalcev	7.5.1 Okvirna površina pod ukrepi obnove	»Kmetijski ukrepi (Poglavje 7.6) bodo pokrili 533 km ² .«	Ciljna vrednost znaša 300 km ² , medtem ko dokument navaja 533 km ² površin. Predlagamo pojasnilo razmerja med navedenima vrednostma ter opredelitev, ali gre pri 533 km ² za že vključene površine ali za površine, predvidene v okviru novih ukrepov.

38	57	7.5 Raznovrstnost in populacije opraševalcev	<p>»Strateški načrt Skupne kmetijske politike vključuje več intervencij, ki prispevajo k izboljšanju habitatov, večji razpoložljivosti prehranskih virov ter zmanjševanju pritiskov pesticidov, intenzivne rabe tal in homogenizacije krajine.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eko-scheme v okviru neposrednih plačil spodbujajo vzpostavljanje nekošenih pasov, prahe z medovitimi rastlinami, ohranjanje krajinskih značilnosti (mejice, drevoredi, suhozidi) ter sonaravno upravljanje travnikov. S tem zagotavljajo neprekinjeno cvetenje, zatočišča in boljšo povezanost habitatov. • Intervencije KOPOP podpirajo ohranjanje trajnega travinja, pozno košnjo, omejeno gnojenje in prepoved uporabe določenih pesticidov. Posebej pomembni so ukrepi za ohranjanje vrstno bogatih travnikov in habitatov na območjih Natura 2000. • Podpora prehodu na ekološko kmetovanje in ohranjanju ekološke pridelave prispeva k večji raznolikosti rastlinskih vrst, medovitih kultur in mikrohabitatov. • Intervencije za ohranjanje krajinskih značilnosti spodbujajo ohranjanje in vzpostavljanje neproizvodnih površin ter elementov, kot so mejice, drevoredi, vodni pasovi in travni robovi. • Podpora območjem z omejenimi možnostmi za kmetovanje (OMD) ohranja kmetijsko rabo in tradicionalne prakse, kot sta ekstenzivna paša in pozna košnja. 	<p>Ukrepi na njivskih površinah: KGZS je to vprašanje že predhodno izpostavila, vendar iz dokumenta ni razvidno, da bi bilo ustrezno upoštevano oziroma vključeno v predlagane ukrepe, zato prosimo za pojasnilo in ustrezno dopolnitev.</p>
----	----	---	---	--

				<ul style="list-style-type: none"> Naložbe v trajnostne kmetijske prakse in sistemi svetovanja kmetom lahko pomembno prispevajo k izboljšanju stanja opraševalcev.« 	
39	61	7.6 Kmetijski ekosistemi	7.6.1 Izbrani kazalniki (Indeks ptic kmetijske krajine)	<p>»Ta analiza izpostavlja več potencialnih dejavnikov, ki lahko doprinašajo k upadu, ki je bil zaznan do sedaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaraščanje, - težave pri selitvah in prezimovanju, - intenzifikacija kmetijstva.« <p>V zadnjih letih je v Sloveniji opazen trend ekstenzifikacije kmetijske pridelave, ki se kaže v zmanjševanju proizvodne intenzivnosti in upadanju števila tržno usmerjenih kmetij. Posledično se zmanjšuje domača ponudba kmetijskih proizvodov, kar negativno vpliva na stopnjo prehranske samooskrbe in povečuje odvisnost države od uvoza hrane.</p>	KGZS predlaga, da se navedba o upadu mejic podpre z ustreznimi podatki in analizami. Izkušnje s terena kažejo, da je problematika pogosto povezana z neustreznim vzdrževanjem in zaraščanjem mejic, hkrati pa tudi z njihovim odstranjevanjem ali posegi vanje v okviru vzdrževanja vodotokov ter prometne in druge infrastrukture. Zato menimo, da splošne navedbe o upadu mejic brez dodatne obrazložitve niso dovolj in je treba vzroke natančneje opredeliti.
40	61	7.6 Kmetijski ekosistemi	7.6.1 Izbrani kazalniki (Indeks ptic kmetijske krajine)	<p>»Analiza je pokazala, da poljski škrljanec upada po vsej Evropi in upad, ki se ga beleži v Sloveniji je v podobnem obsegu, najverjetneje zaradi sprememb v kmetijskih politikah in opuščanja tradicionalno vzdrževanih travnišč, v Sloveniji pa je velik vpliv zaraščanja. Tudi upad drevesne cipe v Sloveniji je podoben upadu v drugih evropskih državah, pri nas pa upada predvsem zaradi izgube mejic in intenzivnejše obdelave travnišč. Drugačna je slika pri rjavi penici, ki v večini evropskih držav narašča, medtem ko v Sloveniji upada, najverjetneje zaradi zaraščanja travnikov ter izginjanja mejic in grmišč zaradi intenzifikacije kmetijstva. Tudi pri repniku so trendi po Evropi različni, od močnih upadov do naraščanja, medtem ko je v Sloveniji izrazito upadla. V kmetijski krajini je to verjetno posledica komasacije, uporabe herbicidov na žitnih njivah in odstranjevanje mejic.«</p>	<p>Predlagamo, da se analize izvajajo na podlagi več dejavnikov in celovite prostorske presoje, ki omogoča bolj zanesljive zaključke in ustrezno oblikovanje ukrepov.</p> <p>Ob tem je treba pri presoji vzrokov za zmanjševanje populacij ptic upoštevati tudi izgube kmetijskih zemljišč zaradi pozidave in infrastrukturnih posegov ter širjenja cestnega omrežja. Zmanjševanje razpoložljivih kmetijskih površin neposredno vpliva na obseg habitata, zato lahko prispeva tudi k zmanjšanju številčnosti ptic kmetijske krajine.</p>

				Predlagamo celovitejšo in metodološko utemeljeno obravnavo vzrokov za upad ptic v kmetijski krajini. Spremembe populacij ptic so posledica več sočasnih dejavnikov, kot so spremembe kmetijskih praks, urbanizacija, gostota poselitve ter intenzifikacija rabe prostora, zato jih ni ustrezno pripisovati zgolj enemu vzroku ali sektorju.	
41	62	7.6 Kmetijski ekosistemi	7.6.1 Izbrani kazalniki (Delež kmetijske krajine z značilnostmi visoko raznovrstne krajine)	Delež kmetijske krajine z značilnostmi visoko raznovrstne krajine	Predlagamo, da se jasno opredeli, kaj ta pojem zajema ter katere vsebine in ukrepi spadajo v to skupino, da se zagotovi enotno razumevanje in ustrezna uporaba v praksi.
42	64	7.6 Kmetijski ekosistemi	7.6.4 Cilji in zahteve po 2032 in strateški pregled (okvirne karte in površine)	Ohranjanje obstoječih krajinskih struktur Povečanje deleža visoko raznovrstnih značilnosti na območjih, kjer jih primanjkuje	<p>Predlagamo, da se jasno opredeli, kateri elementi krajinskih struktur spadajo v to kategorijo, ter da se določijo tudi enotne usmeritve za njihovo ohranjanje. Hkrati je treba opredeliti način dokazovanja njihovega obstoja ter preverjanja stanja v prostoru, vključno z vprašanjem, ali je vzpostavljen oziroma načrtovan enoten seznam teh elementov.</p> <p>Ob tem opozarjamo, da se posamezne krajinske značilnosti še vedno izločajo iz GERK-ov, kar dodatno otežuje njihovo sistemsko vključevanje v ukrepe. Na območju obale pa je vpis mejic posebej problematičen zaradi razdrobljenosti parcel, lastniških razmerij, demografskih razmer (ostarelost prebivalstva), strahu pred nadzori ter zaradi napredujočega zaraščanja zemljišč ob opuščanju kmetijske rabe.</p> <p>Zahtevamo poenoten in izvedbeno jasen pristop, ki bo upošteval dejanske razmere na terenu ter omogočal realno izvedljivost ukrepov.</p>
43	12	5 Splošni doprinosi, sinergije in	5.1. Sinergije med ukrepi NNON in	Predlogi ukrepov, ki povečujejo ponore ogljika in odpornost pridelave. Predlagamo dopolnitev Podpoglavja 5.1. Sinergije med ukrepi NNON in blaženjem podnebnih sprememb (5.1.4. Kmetijski	<p>Predlagamo naslednje kmetijske ukrepe, ki povečujejo ponore ogljika in odpornost pridelave:</p> <p>1. Povečanje organske snovi v tleh (živinoreja in rastlinska pridelava)</p>

		finančne informacije	blaženjem podnebnih sprememb (5.1.4. Kmetijski ukrepi)	ukrepi)	<ul style="list-style-type: none"> • spodbujanje uporabe pokrovnih posevkov na njivskih površinah; • podpora uporabi hlevskega gnoja ter kompostiranju organskega materiala; • spodbujanje vračanja organske snovi v tla kot ključnega elementa ohranjanja talne rodovitnosti in povečanja ponorov ogljika. <p>2. Ločevanje gnojevke in vračanje hranil v tla</p> <ul style="list-style-type: none"> • spodbujanje sistemov separacije gnojevke (tekoča/trdna frakcija); • vračanje trdne frakcije na kmetijske površine kot pomembnega vira organske snovi v tleh; • poudarjanje pomena organske snovi v tleh, ki je mineralna gnojila ne morejo nadomestiti. <p>3. Spodbude za učinkovito kroženje hranil</p> <ul style="list-style-type: none"> • ukrepi za zmanjšanje presežkov dušika in fosforja v kmetijstvu; • izboljšanje učinkovitosti rabe živinskih gnojil in gnojevke; • optimizacija kroženja hranil na ravni kmetijskega gospodarstva z namenom zmanjšanja izgub v okolje in povečanja učinkovitosti pridelave. <p>4. Antimikrobna odpornost (AMR)</p> <ul style="list-style-type: none"> • uvedba podpornih mehanizmov za rejce, ki ne presegajo povprečne porabe antimikrobnih sredstev na ravni EU; • spodbujanje preventivnih rejskih praks (hlevski pogoji, management zdravja živali); • podpora investicijam v izboljšanje rejskih sistemov za zmanjšanje potrebe po antimikrobikih. <p>5. Podpora učinkovitejšemu krmljenju in zmanjšanju emisij</p> <ul style="list-style-type: none"> • spodbujanje optimizacije krmnih obrokov z uporabo strokovnih orodij (npr. prehranski modeli za zmanjšanje emisij amonijaka in toplogrednih plinov); • spremljanje učinkov na emisije in produktivnost reje.
44	16	5.4 Sinergije z drugimi sektorski mi	5.4.1 Vključevanje scenarijev podnebnih sprememb v	Predlog strateškega ukrepa za večjo samooskrbo (vezana podpora) – Predlagamo dopolnitev podpoglavje 5.4.1 Vključevanje scenarijev podnebnih sprememb v načrtovanje tipov in lokacij ukrepov obnove	Predlagamo, da se v okviru ukrepov za zmanjševanje okoljskega odtisa in krepitve prehranske varnosti posebej obravnava vloga domače živinorejske proizvodnje v razmerju do stopnje samooskrbe. Nižja stopnja samooskrbe (npr. pod 40 %) lahko pomeni

		politikami	načrtovanje tipov in lokacij ukrepov obnove		<p>večjo odvisnost od uvoza, pri čemer je treba učinke na emisije toplogrednih plinov iz transporta ustrezno strokovno preveriti in metodološko utemeljiti.</p> <p>Ob tem izpostavljamo strokovna izhodišča, da ima lahko uvoženo meso v določenih primerih tudi nižji ogljični odtis v primerjavi z domačo prirejo, kar zahteva celovito primerjalno presojo okoljskih vplivov.</p> <p>Predlagamo uvedbo spodbud za rejce, ki z optimizacijo prehrane živali prispevajo k zmanjšanju emisij dušikovih spojin in toplogrednih plinov. V tem okviru se kot ena od možnih rešitev izpostavlja uporaba strokovno preverjenih orodij za optimizacijo krmnih obrokov (npr. sistemi za načrtovanje prehrane živali tj. ZIFO), ki lahko prispevajo k zmanjšanju izpustov amonijaka in drugih emisij ter k bolj učinkoviti rabi hranil.</p> <p>Predlog podpornega sistema: Rejci, ki dokazljivo izvajajo optimizacijo krmnih obrokov in s tem zmanjšujejo okoljske obremenitve, naj bodo upravičeni do dodatnih plačil oziroma spodbud v okviru okoljskih in podnebnih ukrepov, pri čemer je treba zagotoviti ustrezno spremljanje učinkov na ravni reje. S tem bi se povezalo izboljšanje okoljske učinkovitosti proizvodnje z ohranjanjem konkurenčnosti in stabilnosti domače živinoreje.</p>
45	16	5.4 Sinergije z drugimi sektorski mi politikami	5.4.1 Vključevanje scenarijev podnebnih sprememb v načrtovanje tipov in lokacij ukrepov obnove	Predlogi ukrepov	<p>Z vidika zmanjševanja ogljičnega odtisa predlagamo sočasno spodbujanje naslednjih ukrepov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvoj in uporaba obnovljivih virov energije na kmetijskih gospodarstvih (npr. male oziroma decentralizirane elektrarne); • spodbujanje sistemov zbiranja in ponovne uporabe deževnice z namenom zmanjšanja porabe vode iz javnih vodovodnih sistemov; • krepitev strokovnih služb in usposabljanje svetovalcev za izračun in spremljanje ogljičnega odtisa na ravni kmetijskih gospodarstev. <p>S tem bi se zagotovil celovitejši pristop k zmanjševanju emisij ter boljše vključevanje kmetijstva v podnebne cilje.</p>

46				<p>Predlog novega ukrepa – ureditev področja strokovnega sodelovanja na terenu</p>	<p>Predlagamo sistemsko ureditev sodelovanja med naravovarstvenimi in kmetijskimi svetovalnimi službami pri izvajanju ukrepov na kmetijskih gospodarstvih.</p> <p>V primeru, da ti področji nista združeni v eni strokovni osebi, predlagamo obvezno skupno obravnavo kmetijskih gospodarstev na terenu, z vključitvijo obeh strok (kmetijske in naravovarstvene) v okviru enotnega obiska.</p> <p>Ob tem poudarjamo, da trenutno pogosto prihaja do enostranske obravnave ukrepov z vidika posamezne stroke, kar ne omogoča celostne presoje vplivov na delovanje kmetije. Zato predlagamo vzpostavitev metodologije, ki bi poleg naravovarstvenih učinkov zajela tudi ekonomske posledice ukrepov na ravni kmetijskega gospodarstva, ter na tej podlagi opredelila ustrezna nadomestila oziroma rente.</p> <p>Kot možna rešitev se predlaga tudi nadgradnja obstoječega sistema Javne službe kmetijskega svetovanja (JSKS) z dodatnimi vsebinami, ki bi omogočale celostno obravnavo kmetij, vključno z naravovarstvenimi zahtevami in njihovimi ekonomskimi učinki.</p>
47	Excelova tabela	Sodelovanje v procesu priprave Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2028-2035 in vključitev ciljev obnove narave vanj	Oblikovanje primernih SKP ukrepov, ki lahko podpirajo cilje obnove narave (npr. širitve HAB in MET ukrepov izven Nature in njihove prilagoditve, mozaične košnje, rezultatski ukrepi, investicijski ukrepi za male kmetije, ukrepi na njivah)		<p>Predlagamo, da se ukrepi oblikujejo na način, ki bo v večji meri upošteval dejanske podnebne razmere in operativne omejitve na terenu, zlasti v povezavi z ekstremnimi vremenskimi dogodki (npr. poplave, daljša obdobja padavin), ki lahko vplivajo na izvedljivost košnje in drugih agrotehničnih ukrepov. V tem okviru predlagamo večjo fleksibilnost glede časovne izvedbe ukrepov (npr. prilagoditev rokov košnje glede na dejanske vremenske razmere v posameznem obdobju).</p> <p>Hkrati predlagamo postopno uvajanje bolj rezultatsko usmerjenih ukrepov, ki bi se prilagajali značilnostim posameznih območij in dejanskim razmeram v prostoru.</p> <p>Dodatno predlagamo okrepljeno spremljanje območij z invazivnimi rastlinskimi vrstami, kjer se te pojavljajo ponavljajoče. V teh primerih je treba zagotoviti učinkovitejše ukrepe njihovega obvladovanja (npr. redno odstranjevanje ali mulčenje), saj njihovo nezadostno upravljanje lahko prispeva k nadaljnemu širjenju in poslabšanju stanja kmetijskih zemljišč ter otežuje delo vestnih upravljavcev zemljišč.</p>

48			<p>Traviščni habitati metuljev</p> <p>Operacija se izvaja po upravljavski shemi v okviru intervencije Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila - Biotska raznovrstnost in krajina. Vstop v operacijo je prostovoljen, obveznost izvajanja pa traja pet let. Namen operacije je spodbujanje izvajanja kmetijskih praks, ki so prilagojene ekološkim zahtevam dveh zelo ogroženih kvalifikacijskih Natura 2000 vrst metuljev: strašničin mravljiščar (<i>Maculinea teleius</i>) in temni mravljiščar (<i>Maculinea nausithous</i>). Operacija se izvaja v dveh stopnjah zahtevnosti, I (MET_1) in II (MET_2).</p> <p>Zahteve za izvajanje obeh stopenj operacije (MET_1 in MET_2) so:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. košnja ni dovoljena od 15. junija do 15. septembra tekočega leta, razen na območju Ljubljanskega barja, kjer košnja ni dovoljena od 15. junija do 1. septembra tekočega leta; 2. paša, mulčenje in gnojenje niso dovoljeni čez vse leto; 3. uporaba FFS ni dovoljena čez vse leto; 4. obvezno je spravilo travinja; 5. v primeru posamičnega pojavljanja invazivnih tujerodnih rastlinskih vrst sta obvezni dve košnji – ena do 15. junija tekočega leta in druga po 15. septembru tekočega leta in na območju Ljubljanskega barja po 1. septembru tekočega leta; 6. na GERK ne sme biti več kot 30 % površine prerasle z invazivnimi tujerodnimi rastlinskimi vrstami, ki ne smejo cveteti ali semeniti oziroma se širiti na druge načine; 7. obtežba z živino ni relevantna. <p>Za stopnjo zahtevnosti II (MET_2) velja tudi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. za GERK, velikosti najmanj 0,3 ha se pusti nepokošen pas, ki mora predstavljati od 5 do 10 % površine z zahtevkom in na najožjem delu ne sme biti ožji od 5 m. Nepokošen pas se mora 	<p>KGZS meni, da ukrep MET nujno potrebuje večjo prilagodljivost glede na specifične razmere posameznih območij in vse izrazitejše vplive podnebnih sprememb. Fiksno določeni datumi košnje ne omogočajo ustreznega odzivanja na dejanske vremenske razmere, zato predlagamo možnost časovne prilagoditve košnje (npr. ±10 dni), odvisno od vremenskih in terenskih pogojev. Nujno je treba omogočiti datumsko prilagoditev časa košnje, saj lahko izvajanje košnje v neprimernih razmerah povzroča poškodbe in zbitost tal, poslabšanje njihove strukture ter otežuje nadaljnje gospodarjenje. Hkrati predlagamo, da se morebitne prilagoditve rokov oziroma odločitve o podaljšanju ali spremembi obdobja košnje objavljajo pravočasno, najmanj 10 dni pred iztekom roka, ne pa tik pred iztekom ali po njem.</p>
----	--	--	--	---

			<p>vzpostaviti ob vsaki košnji. Pokosi se ob naslednji košnji, ko se vzpostavi nov nepokošen pas obvezno na drugem delu travnika. Po košnji predhodnega nepokošenega pasu je obvezno tudi spravilo travinja. Nepokošen pas mora biti vedno na drugem delu travnika;</p> <p>2. če površina obsega deset ha ali več, je strnjen nepokošeni pas lahko v dveh ali več delih, pri čemer ta nepokošeni pas ne sme biti manjši od 0,05 ha in večji od enega ha;</p> <p>3. trava se pospravi kot mrva, siliranje pokošene trave in povijanje trave s folijo (baliranje v silažne bale) nista dovoljena;</p> <p>4. izdelati je treba skice travnika z vrisanimi nepokošenimi pasovi.</p> <p>Operacija se izvaja na območjih traviščnih habitatov metuljev.</p>	
49		DKOP 2: Varstvo mokrišč in šotišč	<p>Zaščita z ogljikom bogatih tal. Ohranjanje šotišč in mokrišč kot pomembne zaloge ogljika. Zmanjšanje nadaljnje degradacije območij, ki so podvržena izčrpanju zalog ogljika; to je pomembno z vidika blaženja posledic in prilagajanja podnebnim spremembam.</p> <p>Mokrišča in šotišča predstavljajo ekosisteme z visoko biotsko pestrostjo, nudijo življenjski prostor številnim vrstam, predvsem pticam, ne nazadnje pa njihovo ohranjanje prispeva h kvalitetnejši pitni vodi in tal (visoka zmogljivost zadrževanja vode in njenega prečiščevanja).</p>	Operacija DKOP 2 se trenutno izvaja na območjih mokrišč in barij, med drugim na območju Cerknškega jezera. Prosimo za pojasnilo, ali je predvideno njeno širjenje na druga mokrišča in barja, kot so Ljubljansko barje, Radensko polje in druga primerljiva območja, ter na podlagi katerih kriterijev bodo ta območja določena.
50		DKOP 9: Prepoved preusmeritve ali oranja trajnega travinja, opredeljenega kot	<p>Glavni cilj standarda je zaščita habitatov in vrst. Ohranjanje trajnih travnikov na območjih Natura 2000, vzpostavljenih z direktivama 92/43/EGS in 2009/147/ES s prepovedjo oranja ali preusmeritve, prispeva k varovanju dragocenih habitatov in vrst, vključno z gnezdišči in razmnoževališči ptic.</p>	Pri OOTT je nujno predvideti potrebne izjeme in večjo prilagodljivost v primerih, ko je travinje degradirano (npr. prisotnost plevelov, kislice ali invazivnih rastlin). V takih primerih je treba dopustiti možnost sanacije z mehanskimi ukrepi, vključno s preoravanjem in ponovno setvijo travinja, z namenom vzpostavitve trajnega travinja in zmanjšanja invazivnih vrst brez uporabe fitofarmaceutskih sredstev, ob upoštevanju ustreznega režima kasnejšega upravljanja (npr.

			okoljsko občutljivo trajno travinje, na območjih Natura 2000	Takšna travišča prispevajo tudi k skladiščenju ogljika ter kakovosti vode in tal. V primeru višje sile ali izjemnih okoliščin, ko je okoljsko občutljivo trajno travinje poškodovano, je potrebno na poškodovani površini občutljivega trajnega travinja že v letu pojava višje sile ali izjemnih okoliščin, če to ni mogoče pa v naslednjem letu, izvesti vse potrebne in izvedljive agrotehnične ukrepe za obnovo trajnega travinja.	pogostejše košnje). Smiselna je uvedba možnosti izjeme oziroma prilagoditve v primeru višje sile, na primer ob nepooblaščenem preoravanju travnika s strani tretjih oseb. Poleg tega predlagamo možnost zamenjave OOTT površin z drugimi kmetijskimi zemljišči, zlasti v primerih, ko se njive dolgoročno preusmerjajo v trajno travinje ali obratno, kar je lahko posledica prilagajanja podnebnim spremembam in spremembam v kmetijski rabi (npr. območji Ig in Tomišelj).
51			Sodelovanje v procesu priprave Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2028-2035 in vključitev ciljev obnove narave vanj	Oblikovanje primernih SKP ukrepov, ki lahko podpirajo cilje obnove narave (npr. širitve HAB in MET ukrepov izven Nature in njihove prilagoditve, mozaične košnje, rezultatski ukrepi, investicijski ukrepi za male kmetije, ukrepi na njivah)	Nujno je, da se v pripravo, izvajanje in spremljanje ukrepov sistematično vključi tudi Javna služba kmetijskega svetovanja (JSKS), saj lahko s svojim strokovnim znanjem in neposrednim stikom s kmetijskimi gospodarstvi pomembno prispeva k večji izvedljivosti in učinkovitosti ukrepov na terenu.
52			Neposejana tla za poljskega škrjanca	S shemo neposejana tla za poljskega škrjanca se izboljšuje gnezditvene in prehranjevalne pogoje za poljskega škrjanca, katerega populacija v Sloveniji strmo upada. Shema zahteva vzpostavitev zaplat neposejanih tal sredi ornih površin, ki so posejane s strnimi žiti, oljno ogrščico, deteljami, lucerno, inkernatko ali deteljno travno mešanico, ki poljskemu škrjancu omogočajo lažje premikanje in boljše prehranjevalne pogoje ter večjo varnost pred plenjenjem.	Predlagamo uvedbo rezultatsko usmerjenega ukrepa, oblikovanega po vzoru ukrepa za pribo, ki se je v praksi izkazal kot učinkovit in je bil dobro sprejet s strani kmetov. Ukrepi naj temelji na višji finančni stimulaciji.
53			Varstvo gnezd pribe	Priba je ogrožena ptica, ki gnezdi pretežno na njivah, zato med kmetijskimi opravili pogosto pride do nenamernega uničenja njenih gnezd. Pri spomladanskih kmetijskih opravilih, kot so oranje, brananje, sejanje in nanašanje gnojil, ki časovno sovpadajo z obdobjem njene gnezditve (od sredine marca do junija), namreč prihaja do	Nujno je omogočiti prijavo gnezda pribe tudi po zaključku oddaje zbirne vloge (ZV), saj so bila na območju Iga letos opažena vsaj dve gnezdi šele po zaključku kampanje. Zato je treba predvideti možnost naknadne prijave in dopolnitve vlog tudi po izteku roka za oddajo zbirne vloge, da se zagotovi ustrezno evidentiranje dejanskega stanja na terenu.

				<p>nenamernega uničenja njenih gnezd, ki so običajno dobro skrita na tleh.</p> <p>Če se majhen del njive v neposredni okolici gnezda izvzame iz obdelave, dokler pribe ne zaključijo z gnezditvijo, se pribam omogoči možnost, da varno speljejo svoje mladiče. Na ta način se zagotovi bistveno večji gnezditveni uspeh te vrste in prispeva k postopnemu okrevanju njene gnezditvene populacije v Sloveniji, ki se je v zadnjih 15 letih zmanjšala za kar tretjino.</p>	
54			usmerjati obisk	Obnoviti infrastrukturo za obiskovalce	Potrebno je načrtovati in po potrebi omejiti sočasen obisk na posebej občutljivih območjih, kot to že izvajajo v nekaterih državah v tujini. Smiselna je uvedba sistema predhodne rezervacije terminov (npr. brezplačne časovne slot rezervacije), s katerim bi se razporedil obisk in preprečilo prekomerno hkratno obremenjevanje prostora. S tem bi se zmanjšal pritisk na občutljive ekosisteme ter hkrati zagotovila boljša kakovost doživljanja prostora za obiskovalce, tudi z vidika turizma.
55			pogodbeno varstvo	Pogodbeno varstvo, pogodbeno varstvo ali odkup	Površine je treba zožiti na območja, kjer je to z vidika varstva narave dejansko potrebno. Znotraj območij Natura 2000 je smiselno vzpostaviti različne stopnje varovanja, z jasno opredeljenimi bolj in manj varovanimi conami, glede na naravovarstveni pomen posameznih območij. Hkrati predlagamo, da se iz območij Natura 2000 izločijo površine z intenzivno kmetijsko rabo, kjer naravovarstveni cilji niso neposredno vezani na obstoječo rabo prostora, oziroma kjer bi vključitev nesorazmerno vplivala na kmetijsko pridelavo.
56			sprejetje in izvajanje strategij /akcijskih načrtov/ured b za vrste/HT	Spremeniti uredbo o območjih Natura 2000	Predlagamo spremembo Uredbe o območjih Natura 2000 ter celovit pregled in posodobitev opredeljenih površin, tako da bodo ta območja prilagojena dejanskemu stanju v naravi. Varstveni režimi naj se določajo glede na dejanske habitatne tipe ter prisotne rastlinske in živalske vrste na posameznih območjih, ne pa enotno za celotna območja Natura 2000, saj takšen pristop ne odraža realnih razmer na terenu in lahko vodi v neupravičeno poenotenje ukrepov.
57			Podpora	Podpora mladim kmetom za prehod kmetij na	Nujno nameniti več finančnih sredstev za prevzemnike

			mladim kmetom in priprava ukrepa za prehod kmetij v mešano ekološko ter na rastlinsko ekološko pridelavo	mešano, mešano ekološko in na ekološko rastlinsko pridelavo. Priprava ukrepa za prehod kmetij v mešano, mešano ekološko ter rastlinsko ekološko pridelavo.	kmetij, omogočiti lažje pridobivanje sredstev, manj administracije
58			DKOP 8: Ohranjanje krajinskih značilnosti ; Prepoved krčenja in obrezovanja mejic v času razmnoževanja ptic; Ukrepi za preprečevanje invazivke	Dober gospodar ohranja krajinske značilnosti na svojem gospodarstvu. Pri tem upošteva Nacionalne smernice za krajinske značilnosti, ki so objavljene na spletnem mestu MKGP in v katerih so določeni posamezni tipi krajinskih značilnosti in način njihovega vzdrževanja. Krajinske značilnosti, ki jih je treba obvezno ohranjati: - mejice oziroma male lesne prvine vključno s pasovi o vodotokih, - posamezna drevesa, --skupine dreves, ki se združujejo v jasno oblikovane skupine, - drevesa v vrsti, - kali (manjše vodne prvine), - suhi zidovi (suhozid), - terase v trajnih nasadih, ki so označeni kot terasirani - naravne vrednote - oljke (v skupini, ki niso del trajnega nasada) na območju, kjer uspevajo oljke.	Ukrep ITRV je po oceni KGZS finančno premalo ovrednoten. Za učinkovitejše obvladovanje invazivnih vrst na travinju predlagamo višjo finančno stimulacijo, ki bi kmete dejansko spodbudila k sistematičnemu in večkratnemu odstranjevanju invazivnih rastlin na travnikih. Ključno je, da odgovornost za odstranjevanje invazivnih vrst prevzamejo vsi upravljavci zemljišč. Za uspešno zamejitev invazivnih vrst je nujno, da ukrepe nemudoma in usklajeno izvajajo tudi ključni upravljavci državne infrastrukture in zemljišč, kot so DARS, Direkcija RS za infrastrukturo, Direkcija RS za vode ter Slovenske železnice. Poudarjamo, da je bistveno pravočasno in ponavljajoče ukrepanje, saj je treba preprečiti cvetenje in semenenje invazivnih rastlin. Zato je nujna predvsem večkratna košnja, zlasti pred obdobjem cvetenja, saj le takšen pristop omogoča učinkovito dolgoročno omejevanje širjenja invazivnih vrst.
59			Tradicionalna raba travinja	Kmetije, ki imajo velik del zemljišč znotraj Nature 2000, se sploh ne morejo vključiti, čeprav bi morda želele.	Višina plačil naj odraža dejanske izgube prihodka ter povečane stroške, ki nastanejo zaradi vključitve v shemo, vključno z omejitvami rabe, dodatnimi zahtevami upravljanja ter morebitnim zmanjšanjem pridelovalnega potenciala zemljišč. Plačila naj bodo zato sorazmerna z dejanskim obsegom obveznosti in ekonomskimi posledicami za kmetijska gospodarstva.

					Za kmetije z večjim deležem zemljišč znotraj območij Natura 2000 predlagamo preučitev možnosti ustrezne dopolnitve oziroma prilagoditve plačilnih shem, da se zagotovi njihova dolgoročna ekonomska vzdržnost ter prepreči nesorazmerno finančno breme na posameznih gospodarstvih.
60			Ohranjanje mokrišč in barij	Zahteva po obvezni dvakratni košnji med trajanjem obveznosti, pri čemer košnji ne smeta biti izvedeni dve leti zapored, v kombinaciji z dovoljenjem le ene košnje v letu izvajanja, v praksi pomeni, da so nekatera leta površine povsem brez košnje. Na občutljivih območjih mokrišč in barij, kjer se zaraščanje in širjenje invazivnih tujerodnih rastlinskih vrst lahko zgodi razmeroma hitro, je to resno tveganje.	Predlagamo preučitev možnosti večje fleksibilnosti pri načrtovanju košenj v okviru obveznosti, ki bi kmetu omogočala prilagoditev ukrepov glede na dejansko stanje zarasti ter pojav invazivnih in tujerodnih vrst na posameznem GERK-u. V letih, ko košnja ni predpisana, naj se po potrebi dopusti vsaj ena vzdrževalna košnja, kadar je to nujno za preprečevanje zaraščanja ali širjenja invazivnih vrst.
61	Excel 174 vrstica			»Vključevanje naravovarstvenih pogojev rabe kmetijskih zemljišč v zakupne pogodbe na državnih zemljiščih + najemi za pašo, košnjo na zaraščajočih površinah (KGZS)« »Natančno evidentiranje vseh zemljišč v zakupu, redno spremljanje njihove rabe, oceno stanja ekosistemov ter zagotavljanje, da so ukrepi upravljanja v skladu s cilji obnove narave in prehranske varnosti Povsod po državi, kjer so na državnih zemljiščih zaraščajoče se površine ali primerni travniški habitatni tipi«	Prosimo za dodatno pojasnilo, zakaj je pri navedbi predloga vključena KGZS. Iz trenutnega zapisa namreč ni jasno razvidno, kako je bil vsebinski namen opredeljen in ali gre za stališče in interpretacijo pripravljavca, zato bi bila potrebna dodatna razlaga oziroma natančnejša opredelitev.
Splošna pripomba					Predlagamo izvedbo temeljite jezikovne in vsebinske lekture besedila, saj so v trenutni verziji prisotne številne pravopisne nejasnosti ter posamezni stavki, ki so oblikovani neustrezno ali premalo jasno. Za zagotovitev strokovno in terminološko ustrezne končne verzije dokumenta bi bila celovita lektura besedila zelo priporočljiva.

Št.	Stran	Poglavje / podpoglavje / priloga	Odstavek / ukrep / območje	Predlog, pripomba in obrazložitev	Predlog rešitve oz. spremembe
G1	64	7.7 Gozdni ekosistemi	7.7.1 Izbor kazalnikov; 7.7.2 Okvirna površina in strateški pregled	NNON navaja, da bodo zadovoljive ravni za gozdne kazalnike določene šele po letu 2030, hkrati pa se zavezuje izboljšanju. Lastniki gozdov tako danes sprejemajo zavezujoče obveznosti, katerih konkreten obseg, stroški in omejitve bodo znani šele naknadno. Takšen pristop ni v skladu z zahtevo člena 14 Uredbe po določanju ciljev na podlagi znanstvenih dokazov in v sodelovanju z deležniki ter ogroža načelo pravne varnosti (2. člen Ustave RS).	Ciljne vrednosti za vseh izbranih gozdnih kazalnikov je treba določiti v odprtem postopku z lastniki gozdov in upravljavci pred sprejetjem NNON.
G2	64–68	7.7 Gozdni ekosistemi	Ekocelice, habitatna drevesa	Ti ukrepi lahko po vsebini in trajanju presegajo običajno omejitev rabe in se približujejo omejitvi lastninske pravice na nepremičnini po 69. členu Ustave RS, ki zahteva odškodnino.	Pred sprejetjem NNON naj pridobi ministrstvo ustavnopravno mnenje, kateri ukrepi sprožijo obveznost po 69. členu Ustave RS.
G3	64	7.7.1 Izbor kazalnikov	Odmrla lesna biomasa (stoječa in ležeča)	Za zasebne lastnike pomeni trajno zamrznitev dela lesne zaloge.	Za omejitev poseka se vzpostavi sistem nadomestil v skladu z dejanskim izpadom zaradi omejitve.
G4	13, 64	5.1.5 Gozdarski ukrepi; 7.7 Gozdni ekosistemi	Reguliranje iznosa biomase, daljše proizvodne dobe	NNON predvideva »reguliranje iznosa biomase iz gozda« in »daljše proizvodne dobe« kot mehanizem zagotavljanja ponorov ogljika. To je po vsebini omejitev obsega sečnje, čeprav je formulirano kot prilagoditev gospodarjenja. Dokument hkrati navaja, da v gozdarstvu »ne uvaja novih omejitev«, kar je v nasprotju z navedenim. Za zasebne posesti omejitev obsega ali zamik poseka	V dokumentu jasno opredeliti, da reguliranje iznosa biomase in daljše proizvodne dobe pomenijo omejitev gospodarjenja, ter za to omejitev predvideti nadomestila. Odpraviti nasprotne trditve o »neuvajanju novih omejitev« in dejanskimi potrebnimi ukrepi.

Št.	Stran	Poglavje / podpoglavje / priloga	Odstavek / ukrep / območje	Predlog, pripomba in obrazložitev	Predlog rešitve oz. spremembe
				pomeni neposreden izpad dohodka.	
G5	71	7.8. Sadnja dodatnih treh milijard dreves	Določanje rabe prostora.	<p>Opozarjamo , da se kmetijskih površin v zaraščanju ne sme umeščati pod gozd brez zakonsko določenega obveščanja in strinjanja lastnikov gozdov.</p> <p>Za površine, ki se zaradi zaraščanja ob strinjanju lastnika umestijo pod gozd, predlagamo, da se lahko izboljša sestojno zasnovano zaraščene površine z dopolnilno sadnjo, ki se bi lahko štela v to kvoto.</p>	Strinjamo se da se sadnja dreves usmeri v urbana okolja in značilne krajinske posebnosti.
G6	13, 19	5.1.5 Gozdarski ukrepi; 5.4.4 Sinergije z NEPN (Naravni ponori ogljika)	Razmejitev LULUCF / NNON	<p>Opozarjamo, da je ponor možen le s spremembo rabe in kratkoročno z odsotnostjo sečnje.</p> <p>Zasebni lastnik gozda nosi breme dveh ločenih politik hkrati: LULUCF (podnebni ponori) in NNON (naravovarstveni cilji).</p>	Jasno medresorsko razmejiti, kateri ukrep oziroma razlog omejitve sečnje spada pod LULUCF in kateri pod NNON, ter določiti ločene vire financiranja spodbud za vsako politiko posebej (npr. podnebni skladi za LULUCF, naravovarstveni viri za NNON).
G7	64–68	7.7 Gozdni ekosistemi	Aktivno gospodarjenje in bioekonomija	<p>NNON aktivno, trajnostno gospodarjenje obravnava pretežno kot instrument naravovarstvenih ciljev, ne kot enakovreden cilj. Bioekonomija – gozdovi kot vir obnovljivih materialov in energije – v dokumentu ni omenjena.</p> <p>Pasivna obnova ne zagotavlja dolgoročne odpornosti gozdov in ne upošteva prispevka gozdno-lesne verige k BDP, zaposlenosti, substituciji neobnovljivih virov ter podnebnim ciljem EU.</p>	<p>V poglavje 7.7 vključiti izrecno opredelitev, da ukrepi obnove vključujejo aktivno obnovo, nego, pomlajevanje in trajnostno gozdno proizvodnjo kot enakovredne cilje.</p> <p>Bioekonomijo in prispevek gozdno-lesnega sektorja se vključi med sinergije NNON z drugimi politikami.</p> <p>Gozdovi bi brez aktivnega gospodarjenja zagotavljali manj ponora.</p>
G8	64–68	7.7 Gozdni	Razširitev	Ukrep predvideva preučitev zakonodajnih	Vsaka razširitev ukrepov izven Nature

Št.	Stran	Poglavje / podpoglavje / priloga	Odstavek / ukrep / območje	Predlog, pripomba in obrazložitev	Predlog rešitve oz. spremembe
		ekosistemi	ukrepov izven Nature 2000 po 2030	sprememb za usmerjanje sredstev Gozdnega sklada tudi izven Nature 2000 po letu 2030, kar pomeni postopno razširitev naravovarstvenih obveznosti na vse zasebne gozdove.	2000 mora biti uravnotežena z dokazano javno koristjo in predhodno vzpostavljenim mehanizmom kompenzacij.
G9	8–10	3.3 Strokovni posveti; 3.7 Vključene institucije in deležniki	Vključenost kmetijsko-gozdarskega sektorja	KGZS opozarja da se ni pogovarjalo o posledicah odločitev za prehranski n gozdno lesni sektor.	Pred sprejetjem NNON je potrebno predvideti celostne posledice ukrepov, kot pogoj za konstruktivno sodelovanje deležnikov.
G10	Splošno	Splošne določbe NNON	Prag ekološke funkcije lastnine	Brez individualne obravnave je lastnik prepuščen diskreciji upravljavca brez pravnega varstva, omejitev pa lahko v praksi pomeni celo izgubo celotnega dohodka parcele.	V splošne določbe se vključi klavzulo, da je potrebno v primeru predloga za omejitev razpolaganja z zasebno lastnino predložiti strokovne podlage in tehtati javno korist z pravico posameznika.
G11	Splošno	Del B in C (ukrepi po ekosistemih)	Prednostni vrstni red površin za ukrepe	NNON ne določa zavezujočega vrstnega reda površin za izvajanje ukrepov obnove, kar omogoča poseg na produktivna zasebna kmetijska in gozdna zemljišča, preden so izčrpane razpoložljive alternative slabših degradiranih območij, ki so potrebni obnove.	Določiti pravno zavezujočo prioriteto lestvico površin za ukrepe obnove ki morajo biti izvedeni s soglasjem lastnika.